

Opinie

Opinie: 'Onderzoek vooringenomenheid van zowel

Het Parool

Beeld Getty Images

Onderzoek naar het gebruik van een algoritme van de gemeente Amsterdam wijst uit dat niet alleen deze software, maar ook medewerkers kunnen discrimineren. De wethouder moet daarom vervolgonderzoek instellen, zodat mens en machine uiteindelijk beter leren samenwerken om vooringenomenheid te voorkomen, vinden Vardâyani Djwalapersad en Jurriaan Parie.

Vardâyani Djwalapersad en **Jurriaan Parie** 14 februari 2024, 10:00

Woensdag ontvangt de gemeenteraad van Amsterdam de eindevaluatie van het algoritme Slimme Check Levensonderhoud. In 2022 begon de gemeente een proef waarin aan elke aanvraag van een bijstandsuitkering automatisch een 'onderzoekswaardigheidsscore' werd toegekend. Deze score wordt berekend op basis van onder meer de woonsituatie, eerdere bijstandsaanvragen en het inkomen en vermogen van de

aanvrager

Nieuws

Editie

Net binnen

Zoeken

Rubrieken

Advertentie

Elke dag het belangrijkste nieuws vanuit Amsterdam.**Verstuur**

Aanvragen met een score boven een bepaalde drempelwaarde worden door een medewerker onderzocht. Het experiment heeft als doel aanvragen beter en sneller te kunnen beoordelen waarbij het algoritme leert van succesvolle aanvragen uit het verleden. Maar zover is het nog niet.

Voringenomenheid

Uit de evaluatie volgt dat niet met zekerheid kan worden bepaald of het algoritme dat de onderzoekwaardigheidsscores berekent eerlijk is. Uit voorzorg heeft de wethouder daarom besloten het algoritme niet te gaan gebruiken. Dit kan verstandig klinken, bij twijfel niet doen, maar in hoeverre is het verantwoord om terug te vallen op het huidige handmatige selectieproces voor controles?

Uit de evaluatie blijkt namelijk dat het handmatige selectieproces, waarbij ambtenaren bijstandsaanvragen selecteren voor controle, mogelijk ook vooringenomen is. Amsterdammers ouder dan 40 jaar, die in het buitenland zijn geboren of een westerse nationaliteit hebben, worden door ambtenaren 19 tot 34 procent vaker geselecteerd voor een controle. Het algoritme behandelt deze groepen juist 45 tot 100 procent meer gelijk.

De andere kant op gemeten volgt dat in het algoritme gedreven selectieproces Amsterdammers die in een westers land zijn

worden geselecteerd voor controle, terwijl deze groepen door ambtenaren juist 21 tot 60 procent meer gelijk worden behandeld.

Onderbuikgevoelens

Mens en algoritme hebben dus ieder hun eigen kracht. Deze reflectie ontbreekt in de evaluatie die naar de gemeenteraad is gestuurd. Bij het beoordelen van vooringenomenheid moet een algoritme afgezet worden tegen het alternatief, in dit geval de vooringenomenheid van medewerkers van de gemeente. Maar als de wethouder het algoritme in de ijskast plaatst, is het een reëel risico dat inwoners worden overgeleverd aan de onderbuikgevoelens van medewerkers die evengoed, zo niet meer, vooringenomen zijn.

In de evaluatie wordt opgemerkt dat door 'onzekerheden rondom de data [...] geen uitspraak zal worden gedaan over of er wel of geen bias in het risicomodel zit'. Het feit dat de onzekerheid over de data in de evaluatie niet wordt toegelicht roept op tot vervolgonderzoek. Waar bestaat de aarzeling uit? Waarom zijn de data niet betrouwbaar? Geldt deze onzekerheid ook voor andere databronnen van de gemeente?

Advertentie

Dit vervolgonderzoek moet ertoe leiden dat in de toekomst wel betekenisvolle uitspraken kunnen worden gedaan over vooringenomenheid bij gemeentelijke processen met betrekking tot onder meer leeftijd, gender, geboorteland en nationaliteit. Juist bij twijfel over vooringenomenheid is het essentieel om actief aan de slag te gaan om de onderste steen boven te krijgen.

Simpele checks

Om (onbewuste) menselijke vooringenomenheid tegen te gaan kan technologie ook een hulpmiddel zijn. Uit onderzoek van het

kan vergroten, maar die kans ook kan verkleinen. Ervaring uit de praktijk leert dat simpele checks, zoals op de eerdergenoemde scheve verhoudingen tussen groepen, kunnen helpen ongelijke behandeling tegen te gaan. Sterker: onder de aanstaande Europese AI-verordening is het identificeren en mitigeren van dergelijke risico's wettelijk verplicht. Zo moeten de datasets waarop het algoritme is getraind ook worden gecontroleerd op (historische) vooringenomenheid.

De wethouder moet dus twee dingen doen. Allereerst moet hij vervolgonderzoek laten doen naar de datakwaliteit zodat in de toekomst wel betekenisvolle uitspraken kunnen worden gedaan over vooringenomenheid in processen van de gemeente. Daarnaast moet het algoritmegedreven controleproces een tweede kans worden gegeven.

Advertentie

Gebalanceerde aanpak

Een adviescommissie die zich heeft gebogen over een soortgelijk algoritme van de gemeente Rotterdam heeft geoordeeld dat een algoritmegedreven controleproces, gecombineerd met een handmatig controleproces en aselecte steekproeven, een gebalanceerde aanpak vormt om vooringenomen besluitvorming te voorkomen. Let wel op dat bij een mogelijk nieuw algoritme eerdere tekortkomingen, zoals een gebrek aan uitlegbaarheid en transparantie over selectiecriteria, moeten worden voorkomen. Oftewel, gebruik geen geavanceerde machine learning, maar een simpel uitlegbaar algoritme.

Er is al veel publiek geld besteed aan het zorgvuldig ontwerpen, documenteren en evalueren van het algoritme Slimme Check Levensonderhoud. Vroeg of laat zal de wens voor digitale ondersteuning om menselijke vooringenomenheid in gemeentelijke processen terug te dringen weer de kop opsteken. Dit

mens en machine zo goed mogelijk kunnen samenwerken om discriminatie tegen te gaan.

Vardâyani Djwalapersad werkt voor stichting Algorithm Audit – een Europees kennisplatform voor AI 'bias testing' en normatieve AI standaarden.

Jurriaan Parie werkt voor stichting Algorithm Audit – een Europees kennisplatform voor AI 'bias testing' en normatieve AI standaarden.

Lees ook

Geselecteerd door de redactie

Achtergrond

Hoe AI de grote verkiezingen zal manipuleren: 'Dit gaat over de bescherming van onze democratie'

Plus

Nederland keek vaak weg bij racisme en discriminatie, vindt nationaal coördinator: 'We moeten ons schamen'

Plus

Opinie

Opinie: 'Net als AI-ontwikkelaars nu, waarschuwde Oppenheimer pas achteraf voor de gevaren van z'n

In ander nieuws...

Van regio- tot wereldnieuws, van sport tot cultuur

Word nú lid van het Parool en krijg online toegang tot de 11 beste kranten

Al vanaf
3,50
per week

Bekijk abonnementen

Advertentie

Wilt u belangrijke informatie delen met het Parool?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

- Contact
- Privacystatement
- Abonnementsvoorwaarden
- Gebruiksvoorwaarden
- Cookiebeleid
- Privacy-instellingen
- Auteursrecht

Service

Nieuws

Editie

Net binnen

Zoeken

Rubrieken

Bezorgklacht indienen
Bezorging pauzeren
Bezorging wijzigen
(Bezorg)adres wijzigen
Adverteren
Losse verkoop

Meer Parool

Abonneren
Nieuwsbrieven
Digitale krant
De Parool Shop
RSS-feeds
Android apps
iOS apps
Facebook
Twitter

Navigeer

Archief

Op alle verhalen van het Parool rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@parool.nl.

© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden

Nieuws

Editie

Net binnen

Zoeken

Rubrieken